

УЖГОРОД

– Ще один мікрорайон Ужгорода із новими «Електронами» – вони обслуговують автобусний маршрут №9 («вул. Івана Котляревського – Речовий ринок» через залізничний вокзал). Завдяки цьому жителі мікрорайону «Шахта», зокрема й особи з інвалідністю та маломобільні групи населення, отримали доступ до зручного та комфортного транспорту.

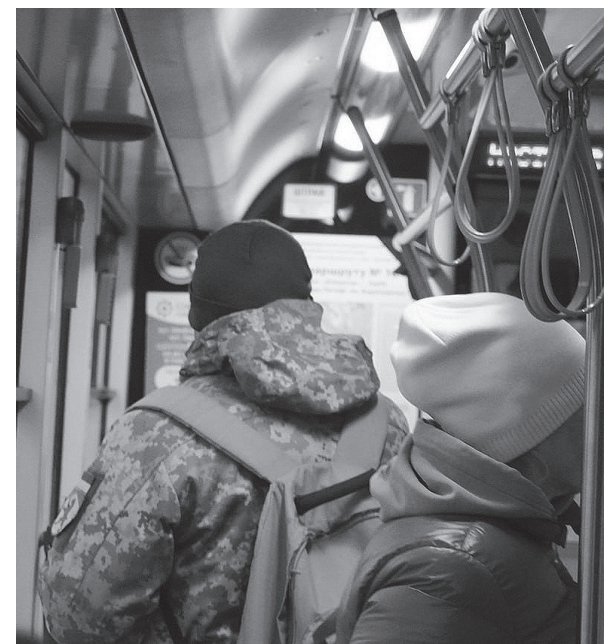
Нещодавно також запрацював новий маршрут №11Б («вул. Володимирська – пл. Корятівича» через Боздоський парк), який з'єднав мікрорайон Боздош із центром міста, проїжджає через вулицю Загорську, Боздоський парк і вулицю Володимирську. Його також обслуговує комунальне підприємство «Ужгородський муніципальний транспорт». На маршрут 11А, який обслуговує приватний перевізник, було багато нарікань від людей, до того ж, він не їздив через парк.

Незважаючи на складний для нашої країни час, громадський транспорт потребує підвищеної уваги. Ужгород має відповідати потребам жителів, адже в умовах війни населення міста суттєво зросло, і забезпечувати якісні, доступні та зручні перевезення. Тому працюємо і над розробленням нових маршрутів.

Станом на кінець 2024 року кількість комунального транспорту в місті зросла до 40 одиниць. До кінця цього року Ужгород має отримати і нових 9 електробусів, тендерні процедури вже завершені. Це не лише підвищить комфорт пересування, а й сприятиме поліпшенню екологічної ситуації в місті, – розповів **Ужгородський міський голова Богдан Андріїв**.

В УЖГОРОДІ КОМУНАЛЬНИМ ТРАНСПОРТОМ УЖЕ ОБСЛУГОВУЮТЬСЯ 8 ІЗ 18 МІСЬКИХ АВТОБУСНИХ МАРШРУТІВ,

що значно покращує доступність
перевезень для мешканців міста

Вкрай необхідна допомога для найменших пацієнтів – відокремлений підрозділ «Клінічний перинатальний центр» Ужгородської міської багатопрофільної клінічної лікарні цього тижня отримав два кувези для передчасно народжених дітей.

ЖИТТЄВО ВАЖЛИВЕ ДЛЯ НЕМОВЛЯТ СПЕЦІАЛЬНЕ МЕДИЧНЕ ОБЛАДНАННЯ

отримав Ужгородський пологовий будинок

Спеціальне медичне обладнання є життєво важливим для немовлят, які народилися передчасно, мають низьку вагу або потребують стабільних умов для розвитку. Кувези забезпечують необхідний мікроклімат – температуру, вологість, захист від інфекцій, що критично важливо для виходжування малюків.

Гуманітарну допомогу передала німецька асоціація Ukraine Hilfe Halle e.V., яка з початку повномасштабного вторгнення активно підтримує українські лікарні. Такі ініціативи є надзвичайно важливими, адже лише у 2024 році в ужгородському перинатальному центрі з'явилися на світ 217 передчасно народжених немовлят.

Ужгородська міська рада дякує асоціації Ukraine Hilfe Halle e.V. – родині Побідінських, а також родині Бістрікер-Русняк і всім жителям німецького міста Галле за підтримку та турботу.

РАЗОМ – ДО ПЕРЕМОГИ!

У 2024 році з бюджету Ужгорода було виділено 1 мільйон гривень на підтримку Третьої окремої штурмової бригади ЗСУ

Днями до Ужгородської міської ради завітав офіцер Третьої окремої штурмової бригади ЗСУ Вадим Кудіряков. Він висловив подяку міському голові Богдан Андрію та всій громаді Ужгорода за підтримку військових, а також передав у подарунок календар, випущений бригадою.

У 2024 році з бюджету Ужгорода було виділено 1 мільйон гривень на підтримку Третьої окремої штурмової бригади ЗСУ.

Ужгородська міська рада продовжує підтримувати наших захисників, адже тільки завдяки їхній сміливості та незламності ми можемо жити, працювати і вірити у нашу перемогу та мирне майбутнє.

Разом – до перемоги!

НА ЗАКАРПАТТІ ВІДБУВСЯ ЧЕМПІОНАТ УКРАЇНИ З ДЗЮДО СЕРЕД ЮНІОРІВ ТА ЮНІОРОК ДО 21 РОКУ

Протягом двох днів на татамі у спортивному комплексі «Зінедін» біля Ужгорода понад 300 учасників із різних регіонів України демонстрували техніку, тактичну підготовку та витривалість. Адже дзюдо – це не лише боротьба, а й філософія дисципліни, самоконтролю та поваги до суперника.

На офіційному відкритті спортсменів, тренерів та вболівальників привітали також міський голова Ужгорода Богдан Андрію, начальниця управління у справах культури, молоді та спорту міськради Алла Чернобук.

ОГОЛОШЕННЯ

• **ВВАЖАТИ НЕДІЙСИМ** Посвідчення особи з інвалідністю з дитинства серія ДДА № 206487, видане 23.05.2024 р. департаментом соціальної політики Ужгородської міської ради на ім'я Євчинець Юлія Романівна (15.02.2006 р.н.).

• **ВВАЖАТИ НЕДІЙСИМ** Посвідчення особи з інвалідністю, видане 10.10.2024 р. департаментом соціальної політики Ужгородської міської ради на ім'я Вакерич Сергій Юрійович (05.06.1978 р.н.).

• **ВВАЖАТИ НЕДІЙСИМ** Свідоцтво про право власності на житло, видане 13.04.2007 р. Виконавчим комітетом Ужгородської міської ради на квартиру, що знаходиться за адресою: м. Ужгород, вул. Сечені, 6.46, кв.1; яка дійсно належить на праві приватної, спільної, сумісної власності гр. Курочкінній Євгенії Петрівні та дочці Щуровій Тетяні Миколаївні; Свідоцтво видане згідно рішення № 125 від 13 квітня 2007 р.; Витяг про реєстрацію права власності на нерухоме майно серії ССС №259912 виданий КП "Бюро технічної інвентаризації м.Ужгорода"; номер витягу: 15613474 від 16.08.2007; реєстраційний номер: 19953111; номер запису: 25085 в книзі: 131.

Державна установа
"Закарпатська установа
виконання покарань (№9)"

ОГОЛОШУЄ НАБІР НА СЛУЖБУ

на посади молодших інспекторів відділу режиму і охорони. Грошове забезпечення – від 12 тис. грн.

БРОНЮВАННЯ НА ПЕРІОД ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ.

НАЯВНІ ІНШІ ВАКАНСІЇ. За додатковою інформацією звертатися за адресою: м. Ужгород, вул. Довженка, 8 «А» (відділ кадрів) 0667708946 (0991242838) Анастасія Анатоліївна.

КОЖНА ЖІНКА МАЄ ПРАВО НА БЕЗПЕКУ

Таке гасло до 8 Березня – Міжнародного дня боротьби за права жінок звучало від «NGO Nehemiah Ukraine» у партнерстві з "UNHCR Ukraine" (Агентство ООН у справах біженців в Україні).

Напередодні свята на площі Театральній в Ужгороді зібралися представники громадських організацій, зокрема «ВОНА хаб. Ужгород», та благодійних фондів, соціальних служб і місцевого самоврядування, поліції, а також студентства тощо, щоб нагадати кожному, а в першу чергу жіноцтву, про комплексний стан, у якому вони повинні себе відчувати завжди – про безпеку. Від міської ради долучилися департамент соціальної політики Ужгородської міської ради, мобільна бригада соціально-психологічної допомоги, денний центр соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства, Ужгородський

міський центр соціальних служб.

Колір заходу – біло-бузковий як символ захисту жінок від насильства.

За словами організаторів, виділили 6 ключових аспектів безпеки, які є фундаментальними для

добробуту кожної жінки: фізична, правова, економічна, ментальна, соціальна, цифрова безпеки.

Для демонстрації цих безпек на площі Театральній встановили сині намети, в яких були представники різних служб,

ми 6 згаданих аспектів безпеки, до яких кріпляться біло-бузкові стрічки, що ведуть до намету. Кожна жінка, проходячи цей шлях, могла отримати супровід психолога. Відповідаючи на уточнюючі питання психолога до наліпок, отримувала психологічну експрес-консультацію. У кінці шляху (у наметі) жінці вручали подарунок антистрес-кубик як символ ментальної безпеки, який нагадує про необхідність дбати про емоційний стан.

Експерти біля Лялькового театру проводили практичні сесії (психологічні, юридичні консультації, воркшоп із фінансової грамотності, техніки антистресу і дихання).

Також психологині роздавали перехожим листівки-самодіагностику «Тест про любов до себе». За кожну позитивну відповідь 1 бал. Якщо сума балів більше 6, то не має проблем із любов'ю до себе. Якщо менше, то було б добре працювати над вирішенням цих питань.

Весь час упродовж заходу працював відкритий мікрофон для всіх охочих долучитись до слова.

До речі, фахівчині напрямку гендерно-зумовленого насильства протягом березня, проводитимуть інформаційні сесії та інформування, присвячені проблематиці насильства щодо жінок, роз'яснення прав жінок тощо.

організацій тощо, які й представляли всі аспекти безпеки для жінок.

Наприклад, намет «Інтерактивна зона Ментальної безпеки», до якого вів імпровізований шлях із біло-бузкових стрічок та 9 бузкових наліпок на бруківці з білими фразами турботи про себе.

На початку, всередині й кінці шляху по 2 мольберти з табличка-

ФОТОФАКТ

У БО БФ "Гуманітарний центр "Совине гніздо" минулого тижня внутрішньо переміщені особи, зареєстровані в Ужгороді, отримали:

- 50 пакетів із продуктовими наборами;
  - 70 хлібин.
- Протягом тижня волонтери видавали одяг, взуття, постільну білизну та посуд (видали 1250 одиниць).
- Видачу гуманітарної допомоги здійснювали у партнерстві з PDUM Partnerschaft Deutschland-Ukraine/Moldova e. V., Luftfahrt

ohne Grenzen / Wings of Help e.V., Валентином Штефаньо та іншими благодійниками.

Нагадуємо, за відповідними реєстраціями для отримання допомоги стежте на сторінках центру «Совине гніздо» в телеграмі або фейсбуку. Додаткову інформацію можна отримати на офіційній сторінці <https://sovyne.com.ua/>

До уваги мешканців Ужгородської міської територіальної громади!

Департамент соціальної політики Ужгородської міської ради інформує, що на виконання Програми додаткових гарантій соціального захисту мешканців Ужгородської міської територіальної громади на 2023-2025 роки укладено договір про надання послуг із перевезення тіл померлих ужгородців до моргів міста.

Послуга є БЕЗКОШТОВНОЮ для жителів Ужгорода.

Відшкодування здійснюються за рахунок коштів місцевого бюджету. Відповідно до умов договору послуги з перевезення померлих ЦІЛОДОБОВО надає підприємець Нікітін Владлен Анатолійович. **Контактні тел.: 098 4840500, 073 4840500.**

Колектив Інституту електронної фізики НАН України з глибоким сумом сповіщає, що 6 березня 2025 року на 76-році життя відійшов у засвіти **КЕЛЬМАН Володимир Андрійович**, багаторічний завідувач відділу квантової електроніки, доктор фізико-математичних наук, професор, лауреат премії НАН України імені К.Д. Синельникова. Все життя Володимир Андрійович віддав вірному служінню науці. Своїм творчим доробком він збагатив світову і вітчизняну науку в галузі спектроскопії атомів і молекул, фізики лазерів, фізики плазми, діагностики низькотемпературної плазми. Ми втратили не тільки прекрасного

вченого, висококваліфікованого спеціаліста, але й чудову людину.

Світла пам'ять про Володимира Андрійовича назавжди залишиться у серцях тих, хто знав та спілкувався з цим чудовим вченим, людиною доброї вдачі та щирої душі.

УЖГОРОД У ЖАЛОБІ...

Ужгород 10 березня провів в останню земну дорогу 39-річного військовослужбовця, солдата, стрільця-зенітника Ярослава Малюка.

Ярослав Сергійович Малюк народився 30 вересня 1985 року в Ужгороді. Закінчив місцеву школу №5, продовжив навчання в Ужгородському музичному фаховому коледжі ім. Д. Задора, де здобув освіту вчителя музики. Був вихованцем воєнного духового оркестру під керівництвом Володимира Співака. Працював у духовому та симфонічному оркестрі Закарпатської обласної філармонії. Згодом працював

на виробництві «Джейбіл».

У жовтні 2022 року пішов захищати нашу Батьківщину. 2 роки і 4 місяці мужню виборював незалежність України й оберігав український народ. Служив у складі 95 бригади в/ч А 0281 стрільцем-зенітником зенітно-ракетного взводу першого десантно-штурмового батальйону. Загинув на Курському напрямку 15 лютого 2025 року.

Прощалися із захисником на площі Народній. Віддати шану полеглому воїну прийшли рідні, друзі, побратими, міський голова Богдан Андріїв, ужгородці й військовослужбовці.

Після заупокійної літургії жалобна хода пройшла центральними вулицями міста до Пагорба Слави, де Ярослава Малюка поховали з військовими почесностями.

У воїна залишилися батьки, дружина, син, донька, брати.

Вічна пам'ять і шана Герою!

«ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ – МІСЦЕВІ РІШЕННЯ»:

Захід, який тривав 3-4 березня у польському місті Миколайки, об'єднав понад

2,5 тисячі учасників – лідерів місцевого самоврядування, представників органів державної влади, неурядових організацій та бізнесу. Участь у Конгресі взяли й міський голова Ужгорода Богдан Андріїв та радник міського голови Анатолій Ковальський.

Протягом двох днів учасники обговорювали актуальні виклики у сферах екології, енергетики, соціального захисту, залучення інвестицій, розвитку штучного інтелекту та інших важливих напрямів.

Особливу увагу організатори приділили Україні. Останні події ще раз підтвердили, що війна Росії проти нашої держави вимагає консолідації не лише європейських урядів, а й місцевих громад, які можуть відіграти ключову роль у міжнародній співпраці та підтримці України.

Учасники заходу акцентували увагу на міждержавному співробітництві, пошуку ефективних механізмів залучення міжнарод-

10-й Європейський конгрес органів місцевого самоврядування відбувся у Польщі

ної допомоги та грантових програм для відновлення інфраструктури, розвитку місцевого бізнесу та підтримки соціальних ініціатив.

Під час форуму міський голова Богдан Андріїв обговорив перспективи

Співробітництво ще з одним польським містом могло б відкрити нові можливості для реалізації спільних ініціатив у сфері економіки, туризму, розвитку інфраструктури, а також залучення європейських інвестицій.

ФОТОФАКТ

Із настанням сприятливої погоди в Ужгороді розпочали ремонтні роботи на вулицях, що потребують оновлення покриття.

Уже завершили ремонт вулиці Василя Стефаника, тривають роботи на вулиці Володимирській – на цій ділянці, до слова, ремонт виконує забудовник за власні кошти.

Попри всі виклики війни, міська влада працює над покращенням інфраструктури у громаді. У планах – ремонти понад двох десятків вулиць в Ужгороді, зокрема великих транспортних артерій – вулиць Карпатської України та Митної, а також внутрішньоквартальних територій, інформує департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради.

ЗАКАРПАТСЬКИМ НАЦГВАРДІЙЦЯМ ПОДЯКУВАЛИ ЗА ВІДДАНУ СЛУЖБУ,

захист Батьківщини на передовій та забезпечення правопорядку

В Ужгороді 11 березня відбулися урочистості з нагоди чергової річниці військової частини Національної гвардії України. Закарпатських гвардійців привітали керівники області та міста, представники духовенства.

До привітань долучився і міський голова Богдан Андрій, який від імені громади, депутатського корпусу та працівників міської ради подякував військовослужбовцям за віддану службу, захист Батьківщини на передовій та забезпечення правопорядку в Ужгороді.

«Сьогодні дякуємо вам не лише за безпеку в нашому місті, а й за внесок у спільну перемогу, за мужність і стійкість. Підтримка військових була і залишається нашим пріоритетом, тож міська влада продовжуватиме допомагати підрозділам, які дислокуються в Ужгороді, а також нашим захисникам на передовій», – наголосив Богдан Андрій.

За зразкове виконання службових обов'язків, високий професіоналізм і сумлінну службу міський голова вручив кращим гвардійцям грамоти Ужгородської міської ради.

В УЖГОРОДІ ВІДБУВСЯ IV ВІДКРИТИЙ КОНКУРС ЮНИХ ПІАНІСТІВ ІМЕНІ МАРІАННИ ВАЛКОВСЬКОЇ

У стінах Ужгородської музичної школи №1 пройшов IV Відкритий конкурс юних піаністів імені Маріанни Степанівни Валковської – видатної викладачки-піаністки, чиє ім'я вже стало символом високої виконавської майстерності та педагогічного таланту.

Конкурс започатковано у 2019 році з ініціативи Ужгородської музичної школи №1 та управління у справах культури, молоді та спорту Ужгородської міської ради. Він проводиться раз на 2 роки і став важливою подією у музичному житті регіону.

Основна мета конкурсу – популяризація дитячо-юнацького фортепіанного виконавства, виявлення та підтримка талановитих піаністів, а також обмін педагогічним досвідом.

Журі конкурсу – це учні Маріанни Валковської, які стали професійними музикантами та педагогами. Журі має міжнародний склад – до нього входять представники України, Угорщини та Словаччини. Вікові категорії учасників – 8-9 та 10-11 років.

Цьогоріч конкурс був ре-

кордним за кількістю учасників, відзначила директорка школи Олена Охрим.

У I турі взяли участь 62-є юних піаністів та піаністок з усієї Закарпатської області. До II туру журі відібрало 36 найкращих учасників, які продемонстрували свою майстерність на сцені Ужгородської музичної школи №1.

Гран-прі отримав учень Ужгородської музичної школи №1 Марк Оганесян (викладач Наталія Кирлик).

Серед переможців – учні Ужгородської школи мистецтв, Ужгородської музичної школи №1, Чопської музичної школи, Іршавської, Берегівської, Мукачівської та Вишківської шкіл мистецтв.

Переможців привітали та нагородили міський голова Богдан Андрій і начальниця управління у справах культури, молоді та спорту Алла Чернобук.

Міський голова подякував захисникам, які боронять Україну, та висловив вдячність учасникам, їхнім викладачам і батькам за підтримку юних талантів.

Конкурс імені Маріанни Валковської

продовжує свою місію – відкривати нові музичні імена та надихати юних піаністів на творчі звершення!

Маріанна Степанівна Валковська (06.01.1931 – 27.08.2006) – непересічна особистість у фортепіанній педагогіці Закарпаття. Вона народилася в сім'ї греко-католицького священика і це стало визначальним фактом у її подальшому житті, на жаль, фактом, з яким пов'язані самі трагічні та болісні його сторінки: батько не міг поступитися моральними та духовними принципами і був репресований та відправлений до Сибіру.

Після закінчення консерваторії у 1955 році Маріанна Степанівна розпочала свій педагогічний шлях у колективі Ужгородської музичної школи №1, одразу показуючи високий рівень педагогічних здобутків. Разом із вступом своїх яскравих вихованців до музичного училища – починає працювати там.

Маріанна Степанівна Валковська виховала багато відомих піаністів-виконавців: народний артист України, лауреат премії ім. Л.Ревуцького, доцент, завідувач кафедри спеціального фортепіано ЛНМА ім. М.В.Лисенка – Йосиф Ермін; народна артистка України, лауреат I премії Всеукраїнського конкурсу ім. М.Лисенка, лауреат III премії Всесоюзного конкурсу ім. С.Рахманінова, лауреат III премії Міжнародного конкурсу ім. Ф.Ліста, доцент ЛНМА ім. М.В.Лисенка – Етелла Чуприк; колишня солістка Закарпатської обласної філармонії, заслужена артистка України – Наталія Висіч та багато інших.

ВІДДІЛ ОБОРОННОЇ ТА МОБІЛІЗАЦІЙНОЇ РОБОТИ УЖГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ІНФОРМУЄ

Відповідно до Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про оборону України», «Про мобілізаційну підготовку і мобілізацію», «Про правовий режим воєнного стану», указів Президента України «Про введення воєнного стану», «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні», постанови Кабінету Міністрів України «Про Порядок проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період», з метою виконання розпорядження міського голови 05.03.2025 № 127 «Про проведення (продовження) заходів мобілізації людських та транспортних ресурсів на території міста у березні 2025 року» керівники підприємств, установ, організацій міста незалежно від форми власності мають забезпечити:

- видання наказів про проведення оповіщення резервістів та військовозобов'язаних на підставі розпоряджень РТЦК та СП.
- оповіщення через відповідальних осіб у робочий час працівників підприємства, установи, організації шляхом вручення повісток під їх особистий підпис.
- доставку оповіщених працівників шляхом їх перевезення від підприємства, установи, організації до відповідних відділів РТЦК та СП.

- подання у триденний строк до РТЦК та СП письмових повідомлень про результати оповіщення та виконання резервістами та військовозобов'язаними вимог законодавства, а також невідкладне подання письмових повідомлень про працівників, які відмовилися від отримання повісток, та працівників, які написали заяви про звільнення.

- здійснення на підприємстві, установі, організації інформаційного забезпечення призову резервістів та військовозобов'язаних на військову службу під час мобілізації.

Керівники підприємств, установ, організацій міста (незалежно від форми власності) – власники техніки (від яких вилучається техніка для потреб Збройних Сил України та інших військових формувань) мають забезпечити обслуговування визначеної техніки та поставку її технічно справною на збірні пункти в кількості та строки відповідно до вручених нарядів РТЦК та СП.

Із сумом повідомляємо, що за даними КП Ужгородський комбінат комунальних підприємств» від 5 по 11 березня ПІШЛО ІЗ ЖИТТЯ 29 УЖГОРОДЦІВ:

Колоднянський Михайло Михайлович 1940 р.н.
Гайчук Петро Петрович 1958 р.н.
Купар Олена Андріївна 1937 р.н.
Микулашко Василь Васильович 1933 р.н.
Стольц Альона Іванівна 1966 р.н.
Слагін Олександр Миколайович 1959 р.н.
Орлов Олександр Юрійович 1957 р.н.
Бутова Олена Михайлівна 1957 р.н.
Дубовець Олена Андрашівна 1964 р.н.
Доценко Олег Іванович 1964 р.н.
Чернов Валерій Олександрович 1956 р.н.
Криса Василь Юрійович 1954 р.н.
Адам Еміль Емілович 1963 р.н.
Рега Іван Васильович 1967 р.н.
Опрофат Іван Феодосійович 1934 р.н.
Староста Єлизавета Петрівна 1966 р.н.
Тирпак Єне Єневич 1963 р.н.
Малюк Ярослав Сергійович 1985 р.н.
Смик Ганна Юрївна 1957 р.н.
Риляк Єлизавета Михайлівна 1964 р.н.
Кельман Володимир Андрійович 1949 р.н.
Шимик Іван Іванович 1984 р.н.
Данило Марія Василівна 1957 р.н.
Федорко Павло Кимович 1962 р.н.
Малюк Олена Юліївна 1970 р.н.
Ташиліна Марія Петрівна 1948 р.н.
Кущенко Андрій Олександрович 1988 р.н.
Вовканич Естера Іванівна 1934 р.н.
Андрусяк Іван Михайлович 1937 р.н.

ХАЙ ЗЕМЛЯ ЇМ БУДЕ ПУХОМ...

Свою Україну любіть.
Любіть її... Во врем'я люте.
В останню тяжкую минуту
За неї Господа моліть...

Тарас Шевченко

Захід-вшанування, присвячений 211-й річниці з дня народження Тараса Шевченка – поета, художника, пророка української нації – відбувся минулої неділі в Ужгороді.

До пам'ятника Кобзарю на площі Народній представники обласної та міської влади, правоохоронних органів, військові та громадськість поклали квіти – як

символ шани до людини, чиє слово надихає українців уже понад два століття.

Присутні вшанували пам'ять полеглих захисників України хвилиною мовчання. У час, коли наша країна продовжує боротися за свою свободу, слова Шевченка звучать особливо актуально, адже його заклики до єдності та боротьби за правду продовжують надихати покоління.

Його «Заповіт» – це не лише літературна спадщина, а дороговказ для нас усіх. **Борітеся – поборете!**

6 березня, напередодні відзначення традиційних Шевченківських днів, у філії Закарпатського обласного художнього музею ім. Йосипа Бокшая «Народному літературному музеї Закарпаття» вперше дні пам'яті Великого Кобзаря проведено англійською мовою. Зініціювали їх студенти-другокурсники факультету іноземної філології Ужгородського національного університету (викладачі Марія Маняца, Олеся Решетар та Емма Дерді).

Гостинно вітав молодь у старовинних стінах історичної споруди колишнього Ужгородського жупанату, де й розмістився «Народний літературний музей Закарпаття», його завідувач, заслужений працівник культури України, відомий поет і письменник Василь Густі. Піднесена і хвилююча розповідь про велич Шевченкового слова від відомого поета-лірика, лауреата кількох престижних літературних премій захопила молодь. Щемні спогади про незабутні зустрічі на творчій шляху стали лейтмотивом до розмови про літературні студії закарпатського письменства збагачені сюжетами з нетлінної спадщини великого Кобзаря.

З щирими привітаннями та побажаннями плідної перекладацької діяльності у майбутньому перед студентами виступили заступниця начальника управління інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю департаменту стратегічних комунікацій, національностей та релігій Закарпатської обласної військової адміністрації Марина Чепи-Марковці та заступниця директора департаменту культури обласної військової адміністрації Галина Ломпарт.

Величне Шевченкове слово звучало тут українською і англійською мовами. Переклади Віри Річ, Джона Віра, Александера Джардіна Гантера, Кларенса Меннінга та інших читали другокурсники Максим Гарячий, Олеся Кустрьо, Ванесса Жадані, Олеся Йовжій, Христина Гуч, Камілла Воринка, Дарина Ярема, Мирослава Мишко. Англійською прозвучали „Заповіт”, „Минають дні, минають ночі”, „За сонцем хмаронька пливе”, „Минули літа молодії”, „Реве та стогне Дніпр широкий” та інші.

УПЕРШЕ ШЕВЧЕНКІВСЬКІ ДНІ В УЖГОРОДІ ПРОВЕЛИ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Говорили тут і про інші відомі переклади творів великого Кобзаря мовою туманного Альбіону. Студенти і самі запропонували власні варіанти перекладу поезій відомого поета (Оксана Дужар, Юлія Волошин та Христина Гуч), а також представили спробу перекладознавчого аналізу різних перекладів Шевченкової поезії (Вероніка та Дарія Петрук, Аксінья Колініченко). А ще звернулися до особливостей художнього перекладу на англійську замальовок лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка закарпатського поета Петра Скунця про наш край. Зійшлися на одному – якісний літературний переклад вимагає не тільки відмінного володіння іноземною мовою, але й глибоких знань з історії народів. Прекрасною ілюстрацією цього стали представлені у музеї білінгвальні (тобто двомовні) видання, які вже давно є візитівкою Всеукраїнського державного багатoproфільного видавництва "Карпати", яке з 1945 року працює в Ужгороді і тривалий час розмішувалося у цьому ж самому будинку на площі Жупанатській, 3. Протягом останнього десятиліття у „Карпатах” побачили світ численні двомовні видання. Саме з таким українсько-угорським „Кобзарем” учасники заходу змогли ознайомитися у експозиції музею. Увазі присутніх було представлено і інші унікальні видання світової Шевченкіани.

– За задумом цього незвичного заняття, ми, викладачі кафедри англійської філології (завідувач Сніжана Голик), мали на меті збагатити навчальний процес нетрадиційними для навчальної аудиторії способами передачі знань, апробувати поєднання кількох технік викладання, коли у ролі носія навчальної інформації виступає авторитетна і визнана у суспільстві особа, а власне викладач забезпечує програмну складову. Крім того, ми прагнули залучити студентство до громадського життя нашої закарпатської спільноти. А через розширення світоглядних позицій у сфері вітчизняної літератури та її перекладу англійською мовою мотивувати до власних перекладознавчих пошуків, розповідає організаторка та модераторка незвичного заходу у літературному музеї, викладачка факультету іноземної філології Марія Маняца.

– Серед наших студентів, впевнена, у майбутньому знайдуться охочі до роботи над художніми перекладами. Можливо, саме нинішнє інформаційно насичене та емоційно піднесене заняття і стане поштовхом до їх усвідомленого професійного вибору, – продовжує молода викладачка. – Крім того, учасники нинішнього заняття англійською почули про історію та архітектуру будівлі колишнього жупанату в Ужгороді, про цінну колекцію творів майстрів пензля XIX-XX століть, у тому числі і класиків закарпатської школи живопису, які зберігаються і експонуються тут у Закарпатському обласному художньому музеї ім. Йосипа Бокшая. Сподіваюся, що перше захоплення побаченням і почутим переросте у стійке зацікавлення історією та культурою рідного краю, допомагатиме майбутнім перекладачам активно популяризувати рідний край та його культурну

спадщину у англомовному світі.

Студенти власними силами підготували невеличку імпровізовану збірку відомих перекладів поезій Кобзаря і подарували її музею. Натомість своєрідна пам'ятна листівка з датою та місцем проведення Шевченківських днів, побажанням на майбутнє від поета-лірика Василя Густі стане доброю згадкою про цю зустріч для кожного учасника.

І насамкінець заходу українською та англійською пролунали незабутні слова українського поета і мислителя

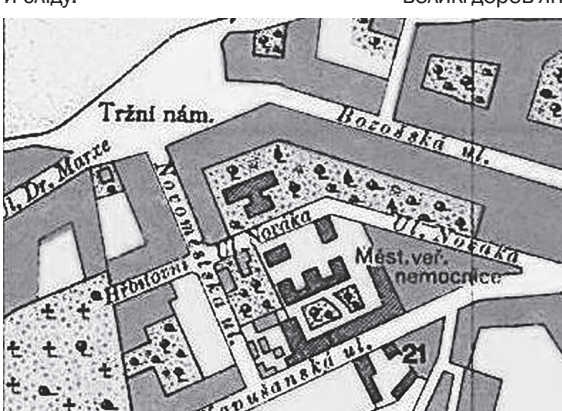
ля XIX століття Василя Пачовського: „Чи є краща земля, як Карпатська Україна? Оперезали її високі гори сині, обмаліли зелені ліси, закосичили винниці з золотими виногородами, а річки сріберні опоясали блакитними стрічками. Така вона красна та Срібна Україна! А як у літі леліє красою до золотого сонця, а восени красується різноцвітним листям дерев під лазурним небом – то ані на папері не списати, ні в пісні проспівати! На колінах молюся Богові старинною колядкою „Сійся, родися житто-пшениця на Україні для Закарпаття! Радуйся, Срібна Земле!”. Після довгих років забуття ці слова у 2002 році були відтворені відомим журналістом, а опісля багаторічним редактором видавництва „Карпати” Борисом Кушніром у його двомовному путівнику-довіднику „Закарпаття, Срібна Земля”. Відтак, протягом двох десятиліть наш край так і називають Срібна Земля.

– Цим заняттям ми починаємо низку заходів англійською мовою про нашу рідну Срібну Землю, – продовжує Марія Маняца. Гадаємо, це буде добра мовна практика і суттєве доповнення до програмних знань для студентства. За доброї хвилі наша наступна зустріч розкаже про місто над Ужем, відомі переклади творів англомовних письменників минулої доби яскраві й хвилюючі розповіді про наш край.

Коли в кінці 1920-х років на тодішній площі Т.Г. Масарика облаштували сквер і поставили пам'ятник президенту Чехословаччини, Ужгород позбувся місця, де традиційно протягом багатьох-багатьох років проводилися ярмарки. Торгівля з того часу розтягнулася вздовж нинішньої вулиці І. Чендея (колишньої Толстого) аж до площі Б. Хмельницького, на якій зазвичай торгували сіном, так її і називаючи – сінний ринок або угорською “szénpiac”.

Тим, хто не пам'ятає Ужгород хоча би 1970-х років, важко навіть уявити, як тоді виглядав сінний ринок і місцина навколо нього. Забудова радянських часів змінила цю частину міста невпізнанно. Але ми продемонструємо нею, розказавши вам про торгівця тютюном Лайоша Першелю, його життя, родину та будинок, від якого нині не лишилося й сліду.

Лайош (у чехословацькі часи його називали Людвіком) Першель народився в Ужгороді 1897 року. Його батько був землевласником, але рано помер, залишивши вдовою дружину з 4-ма малими дітьми. Проживала сім'я на вулиці Бозош (І. Чендея), приблизно на тому місці, де в радянські часи побудували обласну телерадіокомпанію. Просторий будинок з великим двором, куди могли в'їхати воли з возом, і фруктовий сад перейшли у спадок Лайошу. Сам хлопець замолоду хотів стати чоботарем, навіть навчався в досвідченого майстра, цілком опанувавши взуттєву справу. Далі ж мрія поманила його до Америки, куди незадовго до цього переїхала його мама. Він уже сів було на пароплав, але звіди його зняли військові – почалася Перша світова війна.

Сімнадцятирічний Лайош Першель потрапив на італійський фронт. П'ять років він провів на полях війни, хоча за цей час довелося й тричі боротися за своє життя в лазареті. Спочатку він захворів на черевний тиф, через певний час підхопив висипний тиф, а вже під кінець війни був важко поранений у бою, отримавши інвалідність. З війни до Ужгорода замість гарного здорового юнака з пишними темними кучерями приїхав геть облісний від тифу чоловік з діркою в плечі та простреленою ногою. Права рука у нього не функціонувала майже зовсім, він не міг навіть підняти її. Страшна рана у плечі загоювалася дуже повільно, кровила і гноїлася навіть багато років потому.

Повернувшись після війни додому, Лайош зблизився зі своєю сусідкою, дівчиною, котра жила і зростала у будинку навпроти, – Йолан Ордої. Вони зналися ще з дитинства, разом гуляли, купалися в річці. Лайош дуже кохав дівчину, але сумнівався в тому, чи варто їм продовжувати стосунки, адже жалів Йолан, бо вона, мовляв, змушена буде все життя прожити з фізично неповносправною людиною. Однак Йолан була впевнена в тому, що хоче вийти заміж саме за Лайоша. Пара побралася у 1930 році. Весілля зіграли у ресторані “Берчені”, а гостей на святкування звозили на 9-х фіакрах. Після цього подружжя переїхало жити до будинку Йолан на Торговій площі, 1.

Цей будинок звів батько Йолан – відомий в Ужгороді

чоботар Іштван Ордої. Сім'я Ордої з діда-прадіда проживала в Ужгороді. Сам Іштван в місті був відомий тим, що виготовляв дуже якісні чоботи для гусарів. Високі ботфорти з твердої шкіри служили воякам довго, тож вони часто замовляли чоботи саме в Іштвана Ордої. Крім того, чоботар мав право продавати свої вироби на ярмарках, тож часто завантажував чоботи та інше взуття у великі дерев'яні ящики і на возі їхав

у сусідні міста на базар. Нащадки чоботаря навіть пригадують, як дід колись казав, що його чоботи були відзначені призовим місцем на одній виставці в Угорщині, але через відсутність документального підтвердження нині не можуть сказати, коли і де це сталося.

Родині Ордої ще в XIX столітті належали кілька будинків у кінці вулиці Бозош. Потроху брати і сестри чоботаря розпродавали свої обійстя і виїжджали: хто в США, хто – в Угорщину. Лишився в Ужгороді лише Іштван, чий дім був у ряду сімейних будинків останнім. На частині земель братів і сестер Ордої звели корпуси тоді ще міської, а нині обласної лікарні. Власне, і частину саду Іштвана адміністрація лікарні викупила для облаштування своєї території. Так і сталося, що просто за парканом саду Іштвана Ордої побудували психіатричне відділення, пацієнти якого часто залізали у сад чоботаря за яблуками. Цікаво, що лікарня так і не змогла розширитися до вулиці Бозош (за планом, ще один вхід на територію лікарні хотіли зробити з боку нинішньої вулиці І. Чендея). Коли на викуплених в сім'ї Ордої ділянках почали копати глибокі ями, в них одразу з'являлася вода. Сусіди обговорювали, що будівельники не ризикнуть зводити там нові лікарняні корпуси, і цього справді не стали робити.

То як же тоді виглядала ця місцина? У кінці вулиці І.Чендея з обох боків одразу при дорозі стояли за дерев'яними парканами низькі і дуже прості одноповерхові видовжені хати. З боку нинішнього драмтеатру всі подвір'я спускалися вниз аж до річки, а з протилежного боку задні подвір'я, як ми вже згадували, межували з вулицею А. Новака і територією міської лікарні. Закінчувалася вулиця Бозош фак-

тично на межі багатоповерхівки, у якій працює дитяча бібліотека “Казка”. Далі з цього боку, як і зараз, починалася незабудована ділянка. А напроти стояв будинок, збудований чоботарем Іштваном Ордої. Він мав перший номер на площі, яка офіційно звалася Торговою або Базарною, а за ним, аж до колишнього магазину “Електрон”, тягнулися ще три таких самих простих одноповерхових будинки з просторими подвір'ями.

До 1930-го Іштван Ордої жив тут вдівцем з 4-ма дітьми. Старшою була Йолан, котру мама, помираючи, дуже просила наглядати за молодшими братами й сестрою. Йолан була гарною господинею, і справді доглядала будинок і молодших, поки батько працював, або їздив зі своїм товаром по ярмарках. Коли ж молодші повиростали і повийжджали хто-куди, Йолан проживала в будинку на Торговій площі зі стареньким батьком, котрий від багаторічної роботи зі взуттям почав втрачати зір, і чоловіком Лайошем Першелем, котрий, як ми вже згадували, мав складні поранення.

Зрозуміло, що лише з однією здоровою рукою Лайош після війни не зміг би заробляти собі на життя чоботарством. Тому він вирішив відкрити власну крамничку з продажу тютюнових виробів. І в «австро-угорські», і в «чехословацькі», і в «угорські» часи такі спеціалізовані магазини називалися трафіками. У трафіках продавали тютюн, сигарети, сигари, нюхальний тютюн, сигаретний папір, а також, як правило, газети, журнали, листівки й дрібну канцелярію. Взяти й відкрити такий магазин або кіоск міг не кожен. Для того потрібно було виграти ліцензію, яку в обмеженій кількості видавало керівництво міста.

Лайошу Першелю поталанило виграти таку ліцензію, можливо, серед інших подань його виокремили ще й з огляду на його військові заслуги і поранення. Свою трафіку Лайош у 1920-х роках відкрив на вулиці Другетів, трохи далі за військовими казармами. За тодішніми мірками це було доволі вигідне місцерозташування, адже поруч було казармене містечко, тобто проживала велика кількість солдатів, котрі зазвичай заходили придбати сигарети, свіжу газету, а іноді й листівку, щоб відправити вітання рідним. Звісно, обслуговувала трафіка й місцеве населення.

Молодша донька Лайоша Першелю Йолана Фера

ВТРАЧЕНИЙ УЖГОРОД: БУДИНОК ЛАЙОША ПЕРШЕЛЯ НА ТОРГОВІЙ ПЛОЩІ

кілька років тому згадувала, як у дитинстві разом зі старшою сестричкою Ольгою приходила до трафіки батька. Казала: це був маленький одноповерховий будиночок, всередині – прості полиці з найрізноманітнішими сигаретами, коробками з кубинським сигарами, упаковками тютюну і стосами різних газет і журналів. Журнали дітям гортати не дозволяли, а от подивитися листівки, викладені на круглій підставці, що оберталася, можна було. Пані Йолана пригадувала, що на цій підставці бачила дуже багато гарних листівок з видами Ужгорода, і тепер дуже жаль, що не зберегла їх. Лайош Першель сам стояв за прилавком, приймаючи клієнтів. А ще замовляв товар, їздив за ним, приймав і розкладав – словом, геть усе в магазині робив сам. Відкривалася трафіка Першелю о 8.00, а закривалася аж о 20.00. Фактично цілісніми днями

Лайош пропадав у своєму магазині, але це дозволяло сім'ї жити дуже добре.

Як ми уже згадували, у Лайоша та його дружини народилося двоє дітей: донечки Ольга та Йолана. Дівчата мали всього рік різниці у віці, тому дуже дружили і все робили разом. Першим їхнім учителем був дідусь Іштван Ордої, з яким вони проживали в одному домі. Чоботар знав сотні казок, міг і сам на ходу вигадати казочку на будь-яку тему. З трирічного віку його онучки знали таблицю множення, вміли додавати й віднімати в межах тисячі. Все це завдяки тому, що дідусь постійно з ними займався, хотів, аби дівчата вирости розумними, чогось досягли в житті.

Ольга та Йолана виправдали його сподівання. Попри те, що після війни у російськомовних школах їм було дуже важко при звичаїтися,

дівчата гарно навчалися і стали чудовими вчителями. Ольга Маслей до пенсії працювала логопедом у школі-інтернаті для глухонімих дітей, а Йолану Феру багато хто з ужгородців пам'ятає як талановитого вчителя хімії у 30Ш № 10 з угорською мовою викладання. Там вона пропрацювала 23 роки і користувалася надзвичайно глибокою повагою колег і учнів.

Повертаючись до історії родини, згадаємо ще той важкий період, коли через Ужгород пройшов фронт Другої світової війни. Лайош тоді забрав зі своєї трафіки найцінніше, а коли після того, як у місто увійшли радянські солдати, пішов подивитися на магазин, знайшов його вщент розграбованим. Нова влада торгувати у трафіці Лайошу не дозволила, тож наступні роки сім'ї жилось сутужно, доводилося викручуватися з того, що давало домашнє господарство. Молоко, городину й фрукти дружина колись відомого в місті трафіканта Йолан виносила на базар, де в той час можна було придбати не лише їжу, а й чимало цікавих речей: картини, книжки, столове срібло, старожитності, речі домашнього вжитку – все, що виносили з домів ужгородці, котрі не мали з чого прожити.

Про те, що незабаром їхні будинки будуть зносити, мешканці площі Торгової знали задовго до того. Їхнім сусідом був головний архітектор міста Олександр Ковош, котрий і попередив людей про великі зміни в цій частині Ужгорода. Мешканці тутешніх будинків не протестували і не скаржилися – не так були виховані. Знесення будинків почали у 1975 році. На той час уже давно не стало дідуся Іштвана Ордої і батька Лайоша Першелю, котрий помер у 1969-му. Влада

Площа Базарна до перебудови. Дівчата сидять на лавицях у сквері, позаду них за парканом – будинок Лайоша Першелю. Тепер на цьому місці зелена зона, парковка, тротуар, а далі височить дев'ятиповерхівка.

призначила жильцям будинку компенсацію, виділила іншу квартиру. Найбільшу ж суму компенсували не за будинок, який вже був старим і цінності собою не представляв, а за фруктовий сад.

На місці старої Торгової площі незабаром після цього закипіло нове масштабне будівництво. Багатоповерхові житлові будинки виростили один за одним, на місці ж дому і саду сімей Ордої та Першелю з'явилася дев'ятиповерхівка. Квартал вийшов за тодішніми мірками дуже сучасним і гарним, та все ж члени родини Першель довго не могли без сліз на очах дивитися на те місце, де колись провели щасливе дитинство.

Тетяна ЛІТЕРАТІ

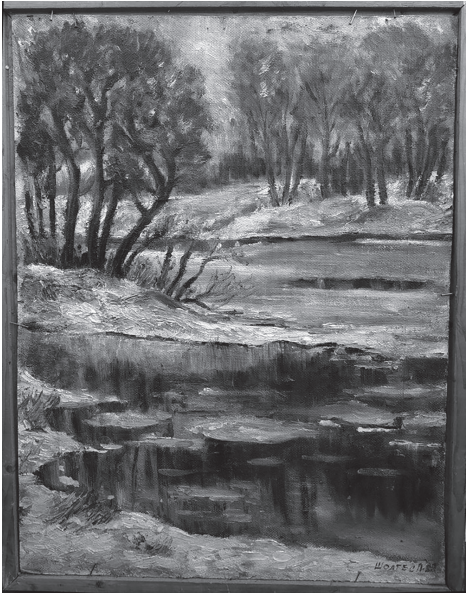
“Про Захід”

Січень 2025-го ознаменувався сумною звісткою про смерть відомого ужгородського художника Петра Шолтеса. Йому було 79 років і свою останню картину він намалював всього за кілька тижнів до своєї смерті. Але нині ми розкажемо не про останню і не про першу, а про автопортрет Петра Шолтеса, який вирізняється з-поміж інших його робіт стилем і настроєм. Ті, хто близько знали художника, кажуть: у цьому автопортреті – весь Петро Шолтес: імпульсивний, настроєвий, неврівноважений. То якою ж є історія створення цієї картини – розкаже син художника, популярний український письменник Банди Шолтес.

Кінець вісімдесятих і дев'яності можна вважати найбільш продуктивними роками у творчості Петра Шолтеса. Йому тоді було 40 з лишком років, він був молодий, активний, завзятий, працював легко і багато. Бувало, що в ті роки міг створити й три полотна за тиждень, хоча, звісно, бувало й так, що не створював жодного. Популярність художника на Закарпатті і загалом в Україні в той час зростала, в його житті все складалося добре, звичною справою були творчі посиденьки з друзями, яких у завжди відкритого для спілкування подружжя Петра й Габрієлли Шолтесів було дуже багато.

Одного вечора на початку 1990-х художник із сім'єю повернувся додому зі святкування чийогось дня народження. Повернувся добряче напідпитку, а коли зайшов до ванної кімнати і поглянув на себе в дзеркало, його раптом осяяла думка, що він мусить от просто зараз намалювати свій портрет. Всі інші вже спали, а Петро Шолтес зачинився у ванній із олійними фарбами і творив. Час був уже пізній, натхнення вимагало виплеснутися тут і одразу, але художник не мав підготовленого полотна, тому схопив те, що було під руками – свій же зимовий пейзаж.

«Це був досить типовий закарпатський зимовий пейзаж, – розповідає Банди Шолтес. – Батько перевернув його і на звороті намалював себе. Він ніколи не розповідав, як саме це було, але, знаючи його, думаю, що в той момент він побачив себе у дзеркалі якось незвично й одразу захотів це зафіксувати. Це бачення, ця ідея, думаю, була повністю імпульсивною. Якщо би він запланував

так зробити, це в нього не вийшло би. А так йому вдалося зробити, на мою думку, дуже сильну роботу зі сміливими мазками».

Петро Шолтес у своїх інтерв'ю неодноразово казав, що його рукою керують почуття. В ту ніч, коли був створений автопортрет, він так поспішав ці почуття передати й цю мить зафіксувати, що замастив олійною фарбою всю ванну кімнату, рушники і самого себе. На прибирання запалу вже не вистачило, тож можна лишень уявити собі здивування дружини художника Габрієлли, коли вранці вона побачила ванну кімнату в такому вигляді. Звісно, чоловіка вона насварила, але нова робота їй також сподобалася. Цей автопортрет був, безумовно, найоригінальнішим з-поміж усіх, які створював до цього (власне, й після цього) Петро Шолтес.

Історія ця отримала продовження, коли до Шолтесів завітала сусідка Олгіца, котра хотіла купити картину. Й треба ж було статися так, що вибір її впав саме на той зимовий пейзаж, який потрапив під руку художнику тієї ночі, коли на звороті він намалював автопортрет. Сусідку автопортрет не вразив, але й не заважав їй. Тож вона придбала картину і повісила у своєму помешканні портретом до стіни. І все би було добре, якби Петро Шолтес не шкoduвав за тим портретом і не пішався ним. Незабаром до художникової квартири завітали гості. Хто конкретно це був, нині його сім'я не пам'ятає: можливо, Олег Гораль, Володимир Щур, але міг бути й Ігор Панейко чи В'ячеслав Вінковський, чи взагалі хтось малознайомий і випадковий, адже гості в помешканні художника бували часто.

Так от сидять ці творчі люди за столом, випивають, розмовляють про мистецтво, аж тут, уже ближче до півночі, Петро Шолтес згадує про свій портрет і вирішує, що мусить неодмінно показати його гостям. «Він іде до сусідки Олгіци, яка жила у квартирі навпроти, дзвонить у двері, – розповідає Банди Шолтес. – Та виходить у нічній сорочці, нічого не розуміє. Але батько її якось умовляє дати пейзаж-портрет, аби він міг його показати художникам.

ІСТОРІЯ ОДНІЄЇ КАРТИНИ: «АВТОПОРТРЕТ» ПЕТРА ШОЛТЕСА

Олгіца-нейни віддала картину й пішла спати. Батько ж показав портрет друзям, ті роботу похвалили, а через день чи два відніс картину назад до сусідки.

І все б нічого, та через тиждень до батька знову в гості завітали художники – вже інші. Й він знову захотів їм показати свій портрет і тому ще раз пішов до сусідки. Ця сцена повторилася ще через

тиждень, а потім ще кілька разів. І не раз бувало, що наступного дня батько забував повернути роботу, тож сусідка приходила сердита і забирала її назад. Вчергове батько попросив у Олгіци-нейни портрет для персональної виставки, організованої до його 50-річчя. Після цього він остаточно зрозумів, що автопортрет мусить залишитися в нього і запропонував сусідці вибрати замість цієї роботи якусь іншу. Олгіца-нейни попросила, щоб батько намалював їй соняшники. Коли робота була готова, вона забрала її і з тих пір спокійно собі жила. А портрет ми повісили на видному місці, щоб батько міг одразу показувати його гостям. Він однозначно пишався цією роботою – інакше не показував би її нікому».

Нині «Автопортрет» Петра Шолтеса так само висить у тому ж помешканні на тому ж місці. Бо зимових пейзажів за роки роботи художник створив багато, а такий

автопортрет йому вдався лише раз. Рідні кажуть, що в цій роботі чітко бачать Петра Шолтеса з притаманними йому різкими перепадами настрою, від веселого – до скандального чи сумного. Він справді зумів схопити ту мить, передати свій стан, зміг зобразити не стільки свою зовнішність, як свій характер. І саме в цьому полягає цінність картини. Бо зазвичай Петро Шол-

тес удома працював неспішно, спокійно обдумуючи сюжет і вимальовуючи деталі. А спонтанні роботи створював здебільшого на пленерах або ж міг «погратися» олівцем чи вугіллям у гостях, нашвидкуруч накидавши чийсь портрет.

Скільки загалом робіт було в багатому доробку Петра Шолтеса ані він, ані його родина ніколи не підраховували. Коли в художника почалися серйозні проблеми зі здоров'ям, лікарі радили йому продовжувати малювати, не зупинятися, адже улюблене заняття завжди покращувало його стан і настрої. Можливо, у жовтні, коли йому виповнилося би 80, ми побуваємо на черговій персональній виставці робіт Петра Шолтеса – родина планує її організувати. І там обов'язково буде й цей чудернацький «Автопортрет» із не менш чудернацькою історією.

Тетяна ЛІПЕРАТІ

"Про Захід"

«МІЙ МАЙДАН» ПРЕДСТАВИВ ДОКУМЕНТАЛЬНУ ВИСТАВКУ СВІТЛИН,

присвячених 11-й річниці Революції Гідності

Чимало цікавих і вагомих подій постійно відбуваються в ужгородському скансені. Нещодавно в експозиційній залі обласного музею архітектури і побуту увазі відвідувачів київський фотокореспондент УНІАН Олександр Синиця запропонував документальну виставку власних робіт (понад 60 світлин), відібраних з величезного архіву, присвячених 11-й річниці Революції Гідності «Мій Майдан». Відвідувачі не просто оглянули світлини, а й згадали незабутні драматичні і трагічні дні, а також тих, хто стояв пліч-о-пліч на зимовому Майдані.

Перша презентація цієї виставки відбулася в бібліотеці імені Тараса Шевченка міста Покровська Донецької області, звідки родом і де після закінчення факультету журналістики Львівського університету імені Івана Франка працював у газеті Олександр Синиця. Відтак світлини експонувались в Києві, Львові. Планує автор відвідати з виставкою й інші великі міста.

Присутні на презентації експозиції в ужгородському скансені відзначили високий професіоналізм фотокореспондента УНІАН, великий досвід роботи, неабияке вміння точно і чітко вловити і передати емоційну мить, великий резонанс.

ГОРОСКОП

ОВЕН

Не варто вплутуватися в конфлікти. Потужна негативна енергетика може похитнути душевну рівновагу. Небажано з'ясовувати стосунки, дозволяти собі в'дливий зауваження і ризиковані жарти.

ТЕЛЕЦЬ

Навіть якщо близькі відмовлятимуть вас від поставленої мети, не варто змінювати свого рішення, щоб уже найближчим часом не пошкодувати про це. З новими знайомими будьте обачними, щоб не дати ввести себе в оману.

БЛИЗНЯТА

Не варто спілкуватися з тими, хто викликає у вас негативні емоції, і, тим більше, вступати з ними в конфронтацію – енергетичне виснаження неминуче. Ваш девіз на цей період – помірність у всьому.

РАК

Необхідно рухатися вперед, не озираючись назад: спогади можуть позбавити вас енергії, необхідної для досягнення мети. Рішення з фінансових питань можуть тепер виявитися успішними, тож дійте сміливо.

ЛЕВ

Можливе відчуття стіни нерозуміння між вами й оточенням, тому важливі рішення краще відкласти. Не рекомендується брати на себе чужі обов'язки, хоч би як вас про це просили.

ДІВА

Можна братися до реалізації будь-якого потужного проєкту – він буде успішним, якщо визначитися з реальною метою і стратегією для її досягнення.

ТЕРЕЗИ

І пасивність, і зайва активність протипоказані: діяти в усіх життєвих сферах необхідно спокійно, не поспішаючи, щоб нічого не зіпсувати. У жодному разі не можна давати волю сумнівам у своїх силах.

СКОРПІОН

Енергетичні сплески часто змінюватимуть ваш настрій зі знака "мінус" на "плюс", що не найкращим чином позначиться на взаєминах з оточенням.

СТРЕЛЕЦЬ

Період не принесе кардинальних змін. Справи повинні йти своєю чергою – тільки в такому разі вдасться зробити все, що заплановано, і не вибитися зі заздалегідь складеного графіка.

КОЗОРІГ

Ті, хто давно і наполегливо працював над якоюсь справою, наступного тижня будуть пожинати плоди своєї роботи. Можете розраховувати на солідну винагороду, високу оцінку.

ВОДОЛІЙ

Добре зважте свої сили. Хоч би якою важливою була робота, дотримуйтеся режиму праці та відпочинку, щоб не довести себе до знесилання.

РИБИ

Тиждень, коли можна і треба ризикувати, правда з умовою, що всі наслідки ретельно прораховані, – інакше є ризик потрапити в неприємну ситуацію.

АНЕКДОТИ

Можна написати або сказати будь-яку нісенітницю і в кінці додати: "Робіть висновки!..". Фраза автоматично стає розумною.

- Розочко, ви незаміжня?
- Так, двічі.

Моя бабуся думає, що якщо 50 разів сказати слово "Алло" з різною інтонацією, то зв'язок відновиться.

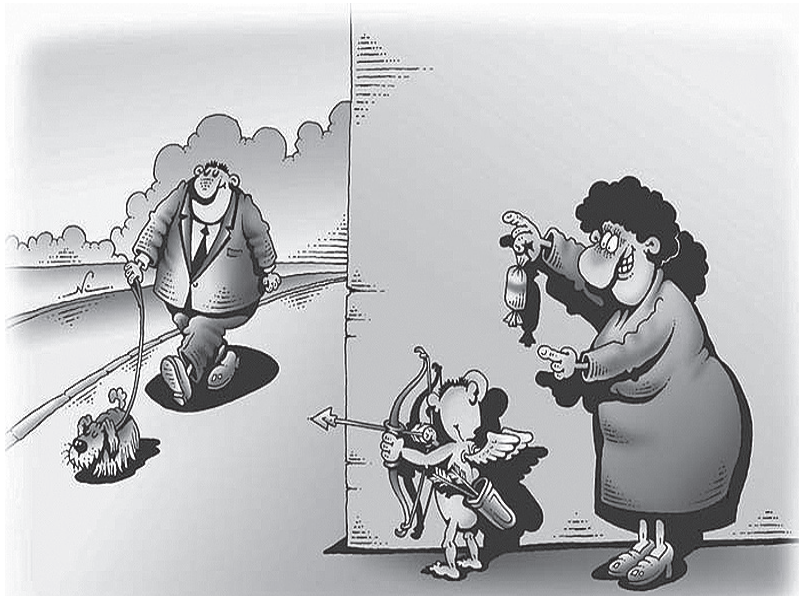
– За якою ознакою можна визначити людину, якій ризиковано давати гроші в борг?

– Вона просить їх у тебе, а не в банку.

Мені ще ні з ким не було так добре, як без тебе.

– Чому ця людина подовгу зупиняється на кожному розі?

– А-а-а, то мій сусід. І це – сила звички. Він п'ятнадцять років гуляв цим маршрутом зі своїм собакою.

Засинаю з думками про нього, і прокидаюся заради нього... Снідаю, я тебе люблю!

– Я пам'ятаю все це, ніби це було вчора. Щоправда, я не дуже добре пам'ятаю, що було вчора.

На філософському факультеті йде залік за спецкурс "Песимізм у філософії".

– Беріть квиток.
– Навіщо? Весь ваш спецкурс – повне лайно!
– Ви вільні, отримуєте залік.

У житті, як і під дощем, – одного разу настає момент, коли вже просто все одно.

Знайшов чоловік пляшку, відкрив її, звідти виліз джін і каже: "Ну, загадуй бажання".
– Хочу особняк на Червениці!
– Ти взагалі обнаглів? Подивися, де я живу!

ПОШИРЕНІ ПОМИЛКИ В ХАРЧУВАННІ ПІСЛЯ 50 РОКІВ

Звісно, правильно харчуватися потрібно завжди, а не від якогось певного віку. Однак саме після 50 років важливо кардинально змінити свої звички та створити здоровий раціон.

В молодому віці організм ще має певний запас міцності, а тому намагається протистояти всьому тому шкідливому, що ми споживаємо в їжу, самотійно. Після 50 років йому вже потрібна усвідомлена допомога, адже його ресурси сильно зношуються. Далі йтиметься про основні помилки в харчуванні після 50 та як їх уникнути.

ВЕЛИКІ ПОРЦІЇ

Якщо в більш молодому віці організм ще може впоратися з великим обсягом продуктів та їхньою калорійністю, то після 50 важливо стежити за цим ретельніше.

Річ у тім, що метаболізм сповільнюється, і якщо ви не зменшите калорійність, розміри порції та частоту приймання їжі, виникає значний ризик виникнення зайвої ваги. А з віком боротися з нею стає набагато складніше.

Експерти радять їсти невеликими порціями. В ідеалі потрібно, щоб за один раз ви з'їдали не більше вашої долоні. Частота – 5-6 приймань їжі.

ПОГАНА ЗБАЛАНСОВАНІСТЬ

Дуже важливо, щоб у вашому раціоні були присутні жири, білки, вуглеводи. Обов'язково додайте до свого раціону молочні продукти (багаті на кальцій), овочі, фрукти (клітковина) та рибу (омега-3 жирні кислоти).

Не має бути переваги в бік якогось одного продукту, тобто треба, щоб до організму надходило потроху всього. Спробуйте повністю або частково виключити з раціону напівфабрикати (сосиски, ковбаси, готову кулінарію тощо). Їх краще замінити домашніми стравами з мінімальною кількістю солі й консервантів.

Варто забути про різні газовані напої. Їх краще замінити домашніми компотами, чаями, звичайною водою. Так само

не містять нічого корисного консерви. Краще всі законсервовані овочі їсти у свіжому вигляді. Не забувайте після 50 років зменшити кількість споживання солі.

НЕПРАВИЛЬНИЙ СПОСІБ ПРИГОТУВАННЯ ЇЖІ

Лікарі радять відмовитися від смаженої їжі, особливо у великій кількості олії. Віддавайте перевагу тушкуванню, варінню та запіканню в духовці.

НЕДОСТАТНЄ ВЖИВАННЯ В ЇЖУ ПРОДУКТІВ З КАЛЬЦІЄМ

На жаль, після 50 років серйозною проблемою стає остеопороз. Тобто знижується щільність кісток, вони стають крихкішими. Цього не уникнути, але можна значно покращити ситуацію, якщо не забувати щодня додавати до раціону продукти, багаті на кальцій.

ІГНОРУВАННЯ ВІТАМІНІВ І БАДІВ

Правильно підібрані добавки можуть сильно допомогти організму впоратися з віковими змінами після 50 років. Для цього спочатку треба здати розширений аналіз крові, проконсультуватися з терапевтом, який допоможе підібрати вітаміни й БАДи саме для вас. Не варто забувати, що ми не можемо отримувати з їжею 100% необхідних речовин.

СІДІННЯ НА ДІЄТАХ

Якщо казати прямо, то і в молодому віці краще не сидіти на дієтах. Адже це –

стрес для організму. Особливо коли ми намагаємося привести його в потрібний для нас стан за короткий термін, не звертаючи уваги на потреби для здоров'я.

Після 50 років краще не виключати з раціону певні продукти, адже "зламавши" якийсь механізм, у такому віці його набагато складніше "полагодити", оскільки ресурси вже витрачені.

ВЖИВАННЯ НЕДОСТАТНЬОЇ КІЛЬКОСТІ ВОДИ

Згідно з рекомендаціями лікарів, на день потрібно випивати 2 літри води. Однак насправді це дуже багато і не кожна людина може стільки випити. Тому важливо підібрати індивідуальний об'єм. Але пам'ятайте, в ідеалі це має бути щонайменше 4-5 склянок води.

ВІДСУТНІСТЬ У РАЦІОНІ РІДКИХ СТРАВ

Такі страви мають знижену калорійність, а тому можуть стати справжнім порятунком після 50 років. Йдеться про супи, підливи, соуси, фрукти й овочі, які містять великий відсоток рідини (огірки, кавуни). Завдяки цьому ви перерахуватимете організм, але водночас наповнюватимете його всіма життєво необхідними елементами.

ВЖИВАННЯ НАДТО ГАРЯЧОЇ ЇЖІ

Ця звучить доволі дивно, та якщо в молодому віці гаряча їжа добре засвоюється, то після 50 вона стає справжнім стресом для організму. Дуже важливо, щоб будь-яка страва була помірно теплою.

Харчування після 50 років для чоловіків і жінок не сильно відрізняється. В обох статей уже уповільнюються гендерні функції, а тому їжа стає лише джерелом для підтримання функціонування організму.

Також експерти радять не відмовляти собі в "маленьких радощах" – чашці кави чи келиху вина. Але так варто діяти не надто часто, а лише в особливі моменти. Це не позначиться на організмі негативно, а навпаки – допоможе отримати позитивні емоції, які важливі для самопочуття.

• Газета "Ужгород" • Засновник: ТОВ "Редакція газети "Ужгород" •
• Видавець: ТОВ "Редакція газети "Ужгород" • Головний редактор Олексій МЕГЕЛА •

АДРЕСА: пл. Жупанатська, 3 (у дворі Художнього музею) ДЛЯ ЛИСТІВ: 88000, УЖГОРОД, пл. Жупанатська, 3.
ТЕЛ./ФАКС: 61-63-43, 050 549 7314. E-MAIL: gazeta.uzhgorod@gmail.com

Свідоцтво про реєстрацію: №721/313Р серія 3Т від 30.01.2019. Р/р UA56 305299 00000 26005023600678

у Приватбанку м. Ужгорода, МФО 305299, код ЄДРПОУ 25439910. Ідентифікатор медіа: R30-01427

Номер видрукувано: "А-Прінт", м. Тернопіль, тел. (0352) 52-27-37. www.a-print.com.ua.

Тираж 1050 екз. Замовлення № 502.

• Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій, а рекламної інформації та оголошень – рекламодавці. • Редакція може не поділяти поглядів авторів. • Редакція залишає за собою право редагувати матеріали. • Гонорар виплачується тільки за замовленими матеріалами. • Передплатний індекс газети "Ужгород" – 41807.